

О. Р. Вайцеховська

докторка юридичних наук,
доцентка кафедри європейського права та порівняльного правознавства,
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

В. А. Вдовічен

доктор юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПАНІЙ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання оподаткування цифрових компаній у Великобританії. Вказано, що ознакою сучасного етапу розвитку суспільства є значна цифровізація економіки внаслідок застосування результатів еволюції інформаційних технологій. Наслідком такого розвитку сучасних інформаційних технологій є модернізація наявних податкових систем та поява необхідності вироблення нових підходів до оподаткування цифрової економіки, зокрема, великих транснаціональних цифрових компаній. Вказано, що поширення цифрових компаній спричинило численні політичні дискусії про правове регулювання оподаткування їх доходів та місце їх оподаткування. Проблемою є можливість таких суб'єктів цифрової підприємницької діяльності бути платниками податків за місцем виробництва своїх товарів і послуг, а не їх реалізації. Тобто цифрові компанії створили своєрідну «надтериторію», недоступну для національних податкових органів. Деякі європейські юрисдикції, серед яких Великобританія, запровадили спеціальні податки на цифрові послуги (DST), що націлені саме на оподаткування великих цифрових компаній. Податки на цифрові послуги (DST) - це податки на валовий прибуток з податковою базою, яка включає доходи, отримані від певного набору цифрових товарів або послуг, або на основі кількості цифрових користувачів у країні. Ставка податку становить 2 відсотки з доходів від соціальних мереж, пошукових систем в мережі Інтернет та онлайн-ринків (маркетплейсів). Платниками є транснаціональні компанії, доходи яких становлять 500 мільйонів фунтів стерлінгів у всьому світі та 25 мільйонів фунтів стерлінгів у Великобританії. При цьому, вважається, що оподатковувані цифрові послуги надаються на території Великобританії, якщо вони надаються для користувача, для якого розумно припустити, що він перебуває у Сполученому Королівстві. Тобто використовується широкий підхід до визначення місцезнаходження користувача. Податок викликає широкі дискусії у світі, проте є одним із шляхів належного оподаткування суб'єктів підприємства, діяльність яких базується на використанні результатів розвитку інформаційних технологій.

Ключові слова: оподаткування, цифрова економіка, цифрові компанії, податок на цифрові послуги, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується значною цифровізацією економіки внаслідок застосування результатів еволюції інформаційних технологій. Цифровізація призводить до руйнування дійсних податкових систем та актуалізує необхідність знаходження новітніх підходів до оподаткування цифрової економіки. Великобританія є одним із лідерів впровадження інноваційних підходів до правового регулювання

оподаткування цифрових компаній, тому необхідним є дослідження досвіду цієї держави.

Аналіз останніх досліджень. Питання правової природи податку, його особливостей досліджувалися Р.О. Гаврилюк [2]. Проблеми оподаткування цифрової економіки досліджували Е. Асен [7], О.В. Вієцька [1], А.С. Овчаренко [4], Крістіан Н. Онегбуле [12], Ж. Сабо [14], К.В. Солодан [16], К. Шпенгель [11] та інші. Проте дослідження досвіду правового регулю-

вання оподаткування цифрових компаній Великобританією в Україні не здійснювалось.

Метою статті є дослідження правового регулювання оподаткування цифрових компаній у Великобританії.

Виклад основного матеріалу. Особливістю цифрових компаній є те, що вони мають доступ до ринків і можливість отримувати прибуток без необхідності мати фіксоване місце розташування. Зростання цифрової економіки в останні десятиліття поєднувалося з політичними дискусіями про податки, які сплачують цифрові компанії, і де вони їх сплачують. Так званий «дохід без громадянства», який отримують ці компанії, не сприяє державним бюджетним надходженням у країнах, де багатонаціональні компанії продають свої товари чи послуги [11]. Зростає стурбованість наявною міжнародною податковою системою, яка не відповідає належним чином цифровізації економіки. Згідно з чинними міжнародними податковими нормами, транснаціональні компанії зазвичай сплачують податок на прибуток підприємств там, де відбувається виробництво, а не там, де знаходяться споживачі або, зокрема, для цифрового сектора, користувачі. Завдяки цифровій економіці підприємства (неявно) отримують дохід від користувачів за кордоном, але без фізичної присутності не обкладаються податком на прибуток підприємств у цій іноземній країні [7].

З цієї точки зору Інтернет та цифрові платформи створили «надтериторію», недоступну для національних податкових органів. Крім того, цифрові мережі мають можливість змінювати природу товарів: наприклад, матеріальні блага, коли стають доступними через Інтернет, можуть набувати деяких типових характеристик нематеріальних благ. Книгу може одночасно читати в Інтернеті невизначена кількість людей (за допомогою, наприклад, програмного забезпечення Kindle); пропонуючи послугу з оплатою доступу, та сама мережа може також штучно створювати дефіцит товару, роблячи його, таким чином, більш схожим на традиційне матеріальне благо [6].

Бізнес-моделі, що включають компанії соціальних мереж, ринки електронної комерції, хмарні послуги та платформи веб-сервісів, є об'єктами цільової податкової політики. У деяких випадках така податкова політика включає правове регулювання, що є розширенням старих правил для нових гравців, тоді в інших випадках правове регулювання включає спеціальні податки, спрямовані спеціально на бізнес або платформу [7].

Деякі держави, серед яких Сполучене Королівство, Франція, Італія та інші, запровадили спеціальні податки на цифрові послуги.

Намагання таких держав встановити податки в Інтернеті на національному рівні або на рівні ЄС викликає конфлікти між податковими юрисдикціями, оскільки такі податки неминуче перебиваються вимогами щодо корпоративного доходу держави їхнього законного перебування. Крім того, ці інтернет-податки, як правило, збігаються з ПДВ, і, як і ПДВ, вони можуть призвести до вищих кінцевих цін на продукти та послуги [6].

Податки на цифрові послуги (DST) - це податки на валовий прибуток з податковою базою, яка включає доходи, отримані від певного набору цифрових товарів або послуг, або на основі кількості цифрових користувачів у країні [7].

У Великобританії DST набув чинності у квітні 2020 року [8], а перший платіж був здійснений у квітні 2021 року [9]. Податок стягується за ставкою 2 відсотки з доходів від соціальних мереж, пошукових систем в Інтернеті та онлайн-ринків (маркетплейсів). Податок включає звільнення для перших 25 мільйонів фунтів стерлінгів (29,6 мільйона доларів [3]) оподатковуваних доходів і надає альтернативний розрахунок DST в рамках «безпечної гавані» для підприємств з низьким рівнем прибутку від об'єктів діяльності. Порогові значення доходу встановлені на рівні 500 мільйонів фунтів стерлінгів (592 мільйонів доларів США) у всьому світі та 25 мільйонів фунтів стерлінгів (29,6 мільйона доларів США) всередині країни [10; 7]. DST використовує широке юридичне поняття «користувач Великобританії». Цей термін означає будь-якого користувача, для якого розумно припустити, що він зазвичай перебуває у Сполученому Королівстві або зареєстрований у Сполученому Королівстві [18]. Що стосується трансакцій на ринку, цифрові послуги надаються у Великобританії, коли користувач є стороною трансакції або трансакція виникає у зв'язку з проживанням або місцезнаходженням у Великобританії. Щоб отримати дохід від онлайн-реклами, потрібно, щоб або користувач із Великобританії платив за рекламу, або щоб рекламу переглядали або іншим чином споживали користувачі з Великобританії [18]. Тоді як, наприклад, в Австрії використовується змішаний підхід [14]. Послуга онлайн-реклами вважається наданою всередині країни, якщо вона отримана на пристрої користувача з внутрішньою IP-адресою, а її вміст і дизайн (також) націлені на внутріш-

ніх користувачів [5]. Платниками податків DST є лише ті компанії, які належать до групи, яка відповідає цим пороговим умовам. У Великобританії: платник податку на DST підлягає оподаткуванню, якщо: (а) загальна сума доходу від цифрових послуг, отримана всіма членами його групи, перевищує 500 мільйонів фунтів стерлінгів, і (б) загальна сума доходу від цифрових послуг у Великобританії, отримана за цей період всіма членами групи перевищує 25 мільйонів фунтів стерлінгів. Податком оподатковується лише частина доходу від цифрових послуг Великобританії, що перевищує 25 мільйонів фунтів стерлінгів [7; 18].

На практиці податок на цифрові послуги в Великобританії працює наступним чином. Податкові зобов'язання розраховуються на рівні групи транснаціональної компанії, але нараховуються окремим організаціям групи, доходи яких охоплюють користувачів із Великобританії. Ці суб'єкти вносять внесок до податкових порогів пропорційно своєму внеску. Порогові значення означають, що DST застосовується лише до груп із глобальним доходом понад 500 мільйонів фунтів стерлінгів і доходом у Великобританії понад 25 мільйонів фунтів стерлінгів, що включає надбавку, щоб перші 25 мільйонів фунтів стерлінгів доходів групи, отримані від користувачів із Великобританії, не підлягали оподаткуванню DST. Існують різні міркування щодо того, що означає участь користувача з Великобританії, залежно від діяльності, про яку йдеться: вважається, що трансакції на онлайн-ринках залучають користувачів із Великобританії, якщо принаймні одна зі сторін проживає у Великій Британії, однак стягнений податковий дохід буде зменшено на 50%, якщо інший користувач перебуває в країні, де стягується податок подібний до DST. Доходи від реклами вважатимуться отриманими від користувачів із Великобританії, якщо реклама призначена для британської аудиторії. Принцип «безпечної гавані» доступний для компаній, які працюють із низьким рівнем прибутку або збитків, що дозволяє таким організаціям використовувати альтернативну базу збору для розрахунку своїх зобов'язань і фактично призвести до зниження зобов'язань за DST або взагалі не нести відповідальності, якщо вони збиткові. DST підлягає вирахуванню як витрати бізнесу, за умови, що він понесений повністю та виключно для цілей торгівлі. Однак він не підлягає зарахуванню до податкових зобов'язань корпорацій у Великобританії, оскільки це може призвести до подвійного оподаткування [15].

Деякі дослідники [13] наголошують на необхідності усунення податку на цифрові послуги або роз'ясненні того, як суб'єкти підприємництва можуть уникнути подвійного оподаткування цифрових доходів. Так, вказується, що державам слід встановити чіткі терміни скасування DST для уникнення податкових та торговельних війн, а також запровадити чіткі норми, що забезпечать уникнення подвійного оподаткування. В літературі наголошується, що на відміну від податку на прибуток підприємств, DST стягується з доходів, а не з прибутку, не враховуючи прибутковість. Здавалося б, низькі податкові ставки таких податків з обороту можуть призвести до високого податкового тягаря. Наприклад, бізнес із 100 дол. доходу та 85 дол. витрат має прибуток у 15 дол., або 15 відсотків. Ставка DST 3 відсотки означає, що компанія повинна сплатити 3 долари США податку на прибуток (3 відсотки від 100 доларів доходу), що відповідає податку на прибуток у розмірі 20 відсотків (податок в 3 долари США, поділений на 15 доларів США). Це означає, що відповідні ефективні ставки податку на прибуток змінюються залежно від прибутковості, непропорційно завдаючи шкоди підприємствам з нижчою нормою прибутку. DST є дискримінаційними з точки зору розміру підприємства. Внутрішні та світові пороги доходів призводять до того, що податок застосовується виключно до великих транснаціональних компаній. Хоча це може полегшити загальний адміністративний тягар, воно також дає відносну перевагу підприємствам, які за розміром менші за встановлені законодавством межі, і створює стимул для підприємств, які працюють поблизу порогового значення, змінювати свою поведінку. Аналогічно, цифровий бізнес знаходиться у відносно не вигідному становищі в порівнянні з нецифровими підприємствами, які працюють у подібній сфері, наприклад, онлайн та традиційна реклама [7]. В той же час, необхідність запровадження цифрових податків широко обговорюється у всьому світі на рівні ОЕСР, зважаючи на необхідність зміни підходів до оподаткування цифрових компаній [17]. Зокрема, обговорюється можливість запровадження аналогічного цифрового податку на рівні ОЕСР, що є аргументом на користь доцільності існування такого податку у Великобританії.

Висновки. Таким чином, цифрові компанії поставили нові виклики перед податковими системами різних країн світу. Проблема оподаткування таких підприємств полягає в отриманні ними так званого «доходу без громадянства»

внаслідок можливості здійснення своєї діяльності дистанційно. Великобританія стала однією із перших держав, що запровадила податок на цифрові послуги (DST), платниками якого стали транснаціональні цифрові компанії, що мають дохід понад 500 млн. фунтів стерлінгів у світі та понад 25 мільйонів фунтів стерлінгів в межах Великобританії. Оподатковуються доходи, отримані завдяки користувачам, що знаходяться на території Великобританії.

Список використаної літератури:

1. Вієцька О.В. Перспективи оподаткування прибутку від реалізації цифрових товарів та послуг в Україні. Економіка промисловості. 2019. № 2 (86). С. 30–50.
2. Гаврилук Р. О. Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід: монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. 636 с.
3. Конвертер англійського фунта в долар. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/converter/gbp-usd/?val1=25000000&val2=29637973.896830328>
4. Овчаренко А. С. Оподаткування операцій із криптовалютами в Україні: сучасний стан та перспективи // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 236–239. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16114/1/Ovcharenko_236-239.pdf
5. Austria Digital Tax Act 2020. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20010833>
6. Carpentieri, Loredana and Micossi, Stefano. and Parascandolo, Paola. Overhauling corporate taxation in the digital economy. CEPS Policy Insights No 2019-15/October 2019. URL: http://aei.pitt.edu/102280/1/PI2019_15_Overhauling%2Dcorporate%2Dtaxation%2Din%2Dthe%2Ddigital%2Deconomy.pdf
7. Daniel Bunn, Elke Asen, Christina Enache. Digital Taxation Around the World. 2020. URL: <https://files.taxfoundation.org/20200527192056/Digital-Taxation-Around-the-World.pdf>
8. Finance Act 2020. UK Parliament. URL: <https://services.parliament.uk/Bills/2019-21/finance.html>.
9. HM Treasury, Budget 2020. 2020, URL: <https://www.gov.uk/government/publications/budget-2020-documents/budget-2020>.
10. Introduction to New Digital Services Tax. Policy Paper. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/introduction-of-the-new-digital-services-tax>
11. Olbert, M and Spengel, C (2017) International Taxation in the Digital Economy: Challenge Accepted? *World Tax Journal*, 9 (1). ISSN 2352-9237. URL: <https://www.ibfd.org/shop/journal/international-taxation-digital-economy-challenge-accepted>
12. Onyegbule, D. C. N. (2018). The Future Trend In Taxation: 2018-2028. URL: <http://stclements.edu/Articles/Future-Trend.pdf>
13. Philip Harle and Graham Poole. What's wrong with the UK's Digital Services Tax? URL: <https://www.financierworldwide.com/whats-wrong-with-the-uks-digital-services-tax#.YnJCJTxn200>
14. Sábo, J. (2020). Taxation of Digital Services from International Tax Law Perspective. *Financial Law Review*, (20 (4)), 64-81. URL: <https://www.ejournals.eu/FLR/2020/Issue-4/art/17987>
15. Simon Gough. Digital Services Tax in the UK. URL: <https://www.twobirds.com/en/insights/2019/global/digital-services-tax-in-the-uk>
16. Solodan K. Legal Models of IT Taxation. *European Journal of Law and Public Administration*. Romania. 2018. Volume 5. Issue 2. pp. 79-91. URL: <https://www.lumenpublishing.com/journals/index.php/ejlp/article/view/861>
17. Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>
18. United Kingdom Finance Bill 2020. URL: <https://www.gov.uk/government/collections/finance-bill-2020>

Vaitsekhovska O. R., Vdovichen V. A. Legal regulation of taxation of digital companies in the United Kingdom

The article is devoted to the study of the legal regulation of taxation of digital companies in the United Kingdom. It is pointed out that a sign of the current stage of development of society is the significant digitalization of the economy due to the application of the results of the evolution of information technology. The consequence of such development of modern information technologies is the destruction of existing tax systems and the emergence of the need to develop new approaches to taxing the digital economy, in particular, large multinational digital companies. It is stated that the proliferation of digital companies has led to numerous political discussions about the legal regulation of taxation of their income and the place of their taxation. The problem is the ability of such digital entrepreneurs to be taxpayers at the place of production of their goods and services, rather than their sale. That is, digital companies have created a kind of «super-territory» inaccessible to national

tax authorities. Some European jurisdictions, including the United Kingdom, have introduced special taxes on digital services (DST), which are aimed at taxing large digital companies. Digital services taxes (DST) are taxes on gross income with a tax base that includes income from a set of digital goods or services or based on the number of digital users in the country. The tax rate in the United Kingdom is 2 percent of income from social networks, search engines on the Internet and online markets (marketplaces). The payers are multinational companies with revenues of £ 500 million worldwide and £ 25 million in the United Kingdom. However, taxed digital services are considered to be provided in the United Kingdom if they are provided to a user for whom it is reasonable to assume that he is in the United Kingdom. That is, a broad approach to user location is used. The tax is widely debated in the world, but it is one of the ways of proper taxation of business entities, which is based on the use of the results of information technology.

Key words: *taxation, digital economy, digital companies, digital services tax, information technologies, United Kingdom.*